

talesa', c) irl. ant. i mj. *clen* 'inclinació', *clöin* 'esbiaixat', 'encorbat'; d) paleosl. *klüka* 'softraja', búlg. *is-külci* 'esguerro, alesio'; i, amb formes que semblen repetir la combinació KLEN-T- o almenys amb una dental, encara que es prestin a veure-hi més entrebancs: l'esc. ant. i ags. *hland* (< KLON-TÓ-) 'orins', si semànticament s'expliqués per la idea de 'bassal' del lit. *klénas*, i d'altra banda lit. *sklindū* 'sobreeixir, rajar d'ací d'allà'. D'altres han cercat a una part d'aquestes paraules altres etimologies, que semblen més problemàtiques; veg. les citades en Walde-Pok. I, 500, i en Trautmann, *Balt-Slav. Wb.*, 135. Cloc l'article invitant a comparar-lo amb GRONXAR, qüestions entre les quals no manquen curioses semblances. Qui sap si algú n'hi veurà encara més que les que jo hi he vist.

Clénxels, clenxes, V. créixens

CLEPSA, 'crani o closca del cap, sovint la privada de cabells', mot expressiu on es combinen els factors formatius i els elements semàntics de *cloca*/oc. *clesca* amb els de *capça* 'capçada, capdamunt d'un cos o d'un objecte': també sembla haver-hi obrat alguna influència de *clapa* en el sentit de 'llosa nua que clapeja el sòl' i, secundàriament, la de la família de CRESP. □ 1.ª doc.: 1858, 1864, diccs. Amen. i Lab., aquell en la variant *clespa*.

No en tinc dades literàries fins a Pons i Massaveu: «agafà --- un palet --- l'hi etjegà --- si 'l toca a la *clespa* li esmicola 'l cervell», *La Colla del Carrer* III, 30 (memòries dels anys 1868-70 publicades el 1887): es tracta d'uns noiets que juguen, no hi ha doncs cap presumpció de calvície; menys encara en Marian Vayreda, on la bella Coralí llueix «una cabellera ondulada i negra: aquest detall la distingia de les demés noyes del seu bras, que duyen el cabell llis y tibant, com clavat pel monyo a la *clespa*» (*La Puny*, II, 71, 61), i hom pot també afectar-lo, amb el seu caràcter ponderatiu i afectiu, a la intel·ligència simbolitzada pel crani: «la seva *clespa* voldria! encara no ha llegit una plana que ja se la sap de memòria», Pons i Massaveu, *Auca d. l. Pe.* (1893).

No figurava encara en el diccionari Labèrnia, ed. de 1839, però sí en les de 1864 i 1888: «*jam*. la closca del cap, cast. *casco*, ll. *calvaria*»; i en el DAG.: «la closca del cap; fig. cacumen, mollera; ex. 'té la *clespa* calba; quina *clespa*!; se m'ha ficat a la *clespa*». Però almenys a Barcelona, l'ús més típic i quasi únic, puc assegurar que és la del crani pelat dels homes madurs: des de noi recordo frases com «la platea del teatre relluïen les *clespes* dels negociants més rics de la ciutat». És un mot de les Balears i del cat. oriental, i potser només d'allà,¹ en particular del cat. central i del NE.: altre ex. de Ruyra en *AlcM*, afegint que hi ha una variant *kléšpə*, que dóna com a viva a Menorca, Mallorca i a Canet de Mar; podem suposar que en aquests llocs es deu percebre com a menys correcta, car el mallorquí Aguiló no hi fa cap referència i jo fins m'inclino a descreure que s'usí enlloc del cat.

oriental, car no ho he sentit mai a ningú, i si s'usés en el Maresme (Canet de Mar) veig difícil que en els meus anys de Sant Pol no l'hagués sentida mai.

A les Illes, no posem en dubte que hi deu ser ben coneguda: és ja la única que recull el *Damen.* (1858; no el *DFgra.* ni FebrerC, sí Tarongí, que copia servilment): «*cléšpa*: el casco de la cabeza de que se ha caído el pelo; la falta de cabello en la cabeza» (amb sinònims *clespill*, i fins [?] *clesp* i *clespet*). Em sembla clar, de tota manera, que això és una variant secundària, deguda simplement a contaminació d'un parònim: no em sembla que tingui raó *AlcM* d'equiparar com a igualment bones *clespa*, alteració més o menys local amb la forma general *clespa*.

No hem de negar que l'alteració *clesp-* no estigui força estesa, però sí assegurar que *clespa* és fàcil de comprendre com a alteració de *clespa* mentre que una alteració en sentit invers fóra injustificada en rom., amb caràcter fonètic i amb tots. Per una banda pogueren obrar-hi influències de creacions expressivo-onomatopeïques, puix que ens fan a saber que a Ciutadella també diuen *clèšqui* (en lloc de *clèšpi* de Ferreries) amb el sentit de 'clatellada', acc. on la influència de *cleca* id. (onom.) és palpable. I en particular degué haver-hi molta contaminació de la família de CRESP. Ells mateixos ens fan a saber que es diu *crespa* per 'clespa' a Girona (cosa que també convidria confirmar: tampoc ho he sentit);² sobretot és visible que en tota una sèrie de mots en *cresp-* s'ha passat de la idea de 'superfície encrespada, arrissada' (CRISPUS) a la de 'crosseta o tel en la superfície' de moltes coses, V. en *AlcM* els articles *crep* II, *crespar* II, *crespell* i *crespat*, § 3b.

Quant a la creació de *clespa*, em sembla bastant segur que col·laboraren els factors indicats a dalt, i que l'acció de CRISPUS fou merament a posteriori. En tot cas crec que s'ha de negar del tot la idea que el mot tingui etimològicament res a veure amb CALVUS i la seva família, no sols perquè ja hem vist que el contacte semàntic amb aquest no hi és pas constantment, sinó perquè morfològicament i fonèticament una tal derivació és impossible (fins i tot en un imaginari i inversemblant verb *clespar/clapsat*, una evolució des d'un *CALVITIATUS fóra inadmissible).

¹ No sé que s'usí a Val.; en Sanelo II, f° 14v, Gulsoy (p. 250a) llegeix *clenja* «crencha» (tot i anotant «lectura dubtosa: es pot llegir *clespa*») i deu tenir raó de preferir allò perquè Carles Ros (p. 77) porta *clenja* amb una descripció que correspon al sentit del cast. *crencha*. — ² En aquesta mena de dades esporàdiques i sense garantia coneguda hauríem guanyat molt si s'hagués adoptat en *AlcM* el sistema de posar-hi sempre l'any en què es va rebre la dada, entre parèntesis darrere la localitat; això no hauria ocupat gens de lloc i ben poc temps, i hi donaria molta credibilitat, que ara, sobretot en moltes dades del català oriental, sovint increïbles, hi fa falta; és de témer que, en l'ambient més barrejadís del domini central, la bona fe de Mn. Alcover va ser sorpresa, especialment en els primers anys, per in-